

Suomuurain on arvostettu marja

27.6.2023

Suomuuraimella on rakkaan lapsen tavoin monta nimeä. Lakka on yksi muuraimen yleinen kutsumanimi. Pohjois-Suomessa poimitaan hillaa, Keski-Pohjanmaalla linttejä ja Etelä-Pohjanmaalla valokkia. Satakunnassa, Vampulan ja Säkylän rajamailla on poimittu klupei.

Suomuurain on vadelman ja mesimarjan sukulainen. Muurain on pioneerilaji eli valokasvi. Näin ollen puuston kasvua ja varjostusta lisänneet soiden ojitukset ovat vähentäneet muurainsatoja. Avosoilla taas keväthallat voivat viedä kesän lakkasadon. Vaikeasti kuljettavilta ja upottaviltakin soilta poimittava marja on arvossaan.

Muurainsatojen ja poimijahinnan välillä ilmeni tilastollinen riippuvuus

Seinäjoen ammattikorkeakoulussa selvitettiin kasvukauden säiden ja kauppaan tuotujen marjamäärien välisiä riippuvuuksia. Mallilaskelmia laadittiin tukeutuen Ilmatieteen laitoksen tilastoimiin kasvukauden keskimääräisiin alue- ja kuukausitason lämpötila- ja sadantatietoihin sekä Ruokaviraston teettämien MARSI-tutkimusten avoimiin marja-aineistoihin eli kauppaan tulleisiin aluetason marjamääriin.

Valtakunnan tasolla havaittiin negatiivinen riippuvuus suomuuraimen vuotuisten satomäärien ja poimijoiden saamien kilohintojen välillä. Korrelaatiokerroin oli -0,675, eli tilastollisesti erittäin merkitsevä 18 vuoden aikasarjan perusteella. Noin 300 000 kilon vuotuisilla kauppaantulomäärillä poimijahinta oli noin 5 euroa kilolta ja vastaavasti noin 100 000 kilon kauppamäärällä kilohinta ylitti 10 euroa.

Suomuuraimen osalta kauppaan tulomäärille ei löytynyt selittäviä säätekijöitä valtakunnan tasolla eikä Lapin alueella. Länsi-Suomessa kesäkuun sateet olivat lakalle eduksi. Itä-Suomessa taas lämpimät toukokuut ja heinäkuut laskivat marjamääriä. Samoin oli tilanne Oulun seudulla elokuun osalta.

Helteiset säät kuivattavat muutoin vesipitoisia muuraimia, jolloin sadot ja marjojen kauppaan tulomäärät pienenevät. Helteet saattavat vähentää myös poimijoiden aktiviteettia.

Hallaisina ja kuivina vuosina muuraimia kannattaakin etsiä puustoisilta korpisoilta. Puut suojaavat kesähalloilta sekä viilentävät metsän mikroilmastoa ja pitävät sitä kosteana. Mallilaskelmia ja satoennusteita tarkkailemalla voivat marjanpoimijat saada tietoa, millaisista kasvupaikoista tai mihin aikaan kesästä marjaan on kannattavinta lähteä. Myös esimerkiksi marjayrittäjät voivat hyödyntää dataa marjoen ostamisen suunnittelussa ja pitää ostopisteitä auki niissä paikoissa, joissa marjaa tulee oletettavasti parhaiten.

Palveluja marjapaikkojen etsimiseen

Marjahavainnot.fi-palvelusta on mahdollista seurata vapaaehtoisten kansalaisten tekemiä kolmeen eri luonnonmarjaan (mustikan, puolukan ja suomuuraimen) liittyviä satohavaintoja. Havaintojen kirjaajaksi rekisteröityneellä on mahdollista tarkastella satotietoja reaaliaikaisesti, mutta muille tiedot näkyvät viiveellä.

Tarkkoja satohavaintopaikkoja ei kuitenkaan palvelusta ole mahdollista saada selville, vaan yksittäisten havaintometsien sijainnit on karkeistettu 25 km^2:n alueelle. Palvelu ei siis paljasta salaisia marjapaikkoja, mutta kertoo tietoa marjasadon kehittymisestä. Satohavaintoverkostoon on mahdollista liittyä kaikki kiinnostuneet ja sinne voi rekisteröityä osoitteessa marjahavainnot.fi.

SUVI-hanke päättyy suvella

Tätä kirjoitettaessa suomuurain on monin paikoin jo kukkinut. Kesämökkien lähellä kannattaa tarkkailla lähimetsiä ja soita, sekä tehdä arvioita siitä, miltä loppukesän marjasadot vaikuttavat.

Alkukesän iltarastien lomassa on havainnut lakan kukkivan melko hyvin (Kuva: Risto Lauhanen).

Luonnontuotteista liiketoimintaa eli SUVI-hanke on edistänyt alaa toiminta-alueillaan. Leader-ryhmä Kuudestaan on rahoittanut hanketta Ähtärin seudulla. Lisäksi Kyrönmaalla toimiva YHYRES-ryhmä rahoittaa hanketta. Suomen metsäkeskus ja Seinäjoen ammattikorkeakoulu ovat olleet hankkeen sisällöntuottajina. Yhteistyötä on tehty virolaisen Põlvamaan Leader-alueen kanssa. Hanke päättyy vuoden 2023 kesäkuun lopussa.

Risto Lauhanen
MMT, SeAMK
Seliina Päällysaho

FT, SeAMK
Kari Laasasenaho
FT, SeAMK

Kirjoittajat ovat toimineet SUVI-hankkeessa asiantuntijoina.